

- că ea nu ar fi putut în mod rezonabil sau să evite sau să depășească consecințele impedimentului.
- Conform paragrafului 3, sunt considerate cazuri de forță majoră următoarele impedimente :
- a) război;
  - b) răscoală sau revoluție;
  - c) act de terorism, sabotaj sau piraterie;
  - d) act al autorității (stare excepțională, expropriere, achiziție forțată, sechestrarea fabricilor, rechiziție,

- naționalizare);
- e) eveniment natural, flagel, epidemie, dezastru natural precum furtună violentă, taifun, uragan, tornadă etc.;
- f) explozie, incendiu, distrugerea mașinilor, echipamentelor, întreruperea prelungită a transporturilor, telecomunicațiilor sau curentului electric;
- g) conflict de muncă generalizat.

*Recenzent: Gheorghe ALECU,
doctor în drept*

¹ M.Elland-Goldsmith : *Les principes generaux du droit anglais în D.P.C.I., t.6, nr.4/1980, p.445-475.*

² G.H.Treitel: *The Law of Contract, Stevens Sons, Londra, 1983, p.648.*

³ A se vedea: Richard Backhaus : *Electronic Journal of Comparative Law, martie 2004.*

⁴ J.Bell: *Incidents de chagements în "Le contrat aujourd'hui: comparaison franco-anglaise", Paris, 1987, p.243-247.*

⁵ Victor Babiuc, Ion Rucăreanu, Corneliu Bârsan: *Răspunderea în contractul de vânzare-cumpărare internațional, Institutul de Economie Mondială, București, 1982, p.219-224.*

⁶ H.Lesguillons: *Frustration, Force majeure, Imprevision, Wegfall der Geschäftsgrundlage în "Droit et Pratique du Commerce International, nr.4/1979, p.512.*

⁷ Roxana Munteanu: *Elemente de tehnică juridică privind adaptarea contractelor de comerț exterior, Ed.Academiei, București, 1990, p.158-161.*

⁸ J.Berman: *Problems de inexecution et la force majeure dans les contrats de vente internationale, p.33-34.*

⁹ R.Buxbaum: *Modification and Adaption of Contracts American Legal Developments, Renegociations of Contracts in International Trade and France, p.44-50.*

¹⁰ Sitaru Dragoș-Alexandru: *Dreptul comerțului internațional – Tratat, Ed.Lumina-Lex, București, 2004, p.767-769.*

REGLEMENTAREA UNIFORMĂ A CONFLICTELOR DE LEGI ÎN DOMENIUL CONTRACTELOR INTERNAȚIONALE.

*Sergiu GUȚU,
avocat*

The High Contracting Parties to the Treaty establishing the European Economic Community, anxious to continue in the field of private international law the work of unification of law which has already been done within the Community, in particular in the field of jurisdiction and enforcement of judgments, wishing to establish uniform rules concerning the law applicable to contractual obligations. A contract shall be governed by the law chosen by the parties. The choice must be expressed or demonstrated with reasonable certainty by the terms of the contract or the circumstances of the case. By their choice the parties can select the law applicable to the whole or a part only of the contract.

Forma actelor. Pentru forma actelor, două soluții alternative sunt reținute de Convenția asupra legii aplicabile obligațiilor contractuale din 19 iunie 1980 [1]. Contractul este valid, dacă el respectă forma prevăzută de legea care guvernează fondul sau dacă respectă legea țării în care a fost încheiat (locus regit actum), desigur, avantajul de legi propuse alternativ ar putea fi mai mare. S-ar putea invoca și legea națională ori legea domiciliului persoanei care l-a încheiat. Legea aplicabilă conform normelor conflictuale din dreptul internațional privat al autorității care examinează validitatea. S-ar mai putea lua în considerare și atunci când părțile care încheie contractul se găsesc pe teritoriile unor

state diferite, ca fiecare dintre părți în parte să se conformeze legii unuia din aceste state. Reprezentantul părții a îndeplinit condițiile de formă ale statului în care s-a aflat în momentul încheierii contractului.

Unii autori consideră că cerințele de formă sunt impuse sau în strânsă legătură cu fondul și din cauza aceasta forma

contractelor urmează să fie supusă unei anumite rigori (art. 9 par. 1 din Convenție).

Un contract încheiat între persoane care se găsesc în țări diferite, conform criteriului formei, este valabil dacă el satisface cerințele de formă ale legii din una din cele două țări; este vorba de cerințele de formă prevăzute de Convenție (art. 9 par. 4).

Par. 4 din art. 9 se referă la contractele încheiate între absenți. Fiecare parte face anumite declarații privind un contract existent sau un contract proiectat. Declarațiile sunt valabile dacă îndeplinesc cerințele de formă ale legii care, în baza Convenției, cărmuiește sau va cărmui contractul.

Domeniul legii contractului. Legea aplicabilă contractului, în virtutea art. 3-6 și 12 din Convenție, cărmuiește în particular interpretarea, executarea contractului, consecințele desfacerii contractului și aprecierea daunelor. Se aplică, de asemenea, modurilor de stingere a obligațiilor, prescripției și limitării acțiunilor în ce privește modalitățile executării (the manner of performance), ceea ce art. 765-774 Codul civil al Republicii Moldova numește modul în care se face recepția mărfii, termenele și procedura de verificare cantitativă și calitativă și măsurile ce pot fi luate în caz că bunurile sunt refuzate și procedura de a arăta nemulțumirea cumpărătorului și evaluarea pierderilor din cauza lipsurilor cantitative și calitative și calea de contactare a lipsurilor în locul de primire (preluare-predare a mărfii) sunt arătate de legea locului unde are loc predarea-preluarea.

Cât privește capacitatea părților, Convenția include o regulă acum adoptată peste tot, precum de legea noastră de drept internațional privat în art. 17, art. 11, din Convenție, are următoarea formulare: „În contractele încheiate între două persoane fizice în aceeași țară, persoana, care este capabilă după legea țării în care s-au găsit, poate invoca incapacitatea sa rezultând din altă lege, numai dacă cealaltă parte la contract cunoștea incapacitatea ei sau nu o cunoștea ca rezultat al unei neglijențe”.

Despre legile străine de aplicare necesară (mandatory rules sau lois de police etrangeres). Art. 7 (Mandatory rules) din Convenție se referă la următoarea situație. Un contract internațional este supus, conform prevederilor din Convenție, legii statului cu care el prezintă legăturile cele mai strânse. Acest contract însă are legături și cu alte țări, prin aceasta, cu legile altor țări. Se poate întâmpla ca țările cu care contractul are legătură să aibă dispoziții de aplicare necesară (mandatory rule) pe care ele doresc să le vadă aplicate contractului, deși totuși contractul nu este supus acelei legi. Textul admite că nu se poate totuși să nu se țină seama de acele legi de aplicare necesară. Textul admite aplicarea legilor imperative dintr-o lege străină, deși contractul, în ansamblu, este supus altei legi. Este o problemă discutată în prezent. Nu s-a specificat în ce cazuri se aplică o lege „de police”, adică o lege de aplicare necesară (mandatory rules), pentru că nu se poate ști dinainte când o clauză dintr-un contract internațional ar cădea sub incidența legii de aplicare necesară din altă țară. Rămâne o chestiune lăsată la aprecierea judecătorului.

Uneori, trebuie să se ia în considerare legea străină, pentru a da o soluție echitabilă. Debitorul este împiedicat să plătească în valută, pentru că legea sa națională îl oprește să plătească în valută sau legea țării de unde vrea să scoată valuta îi interzice.

Art. 7, punctul 2, din Convenție conține și o altă prevedere: se vor lua în considerare legile forului, dacă ele sunt obligatorii (mandatory), indiferent de legea care, pe de altă parte, este competentă să cărmuiască acordul în baza principiilor Convențiilor.

În fond, observăm că dispozițiile Convenției de la Roma din 1980, sunt contradictorii. Faptul se explică. Sunt contradictorii atât interesele statelor-părți, cât și materia în sine, problemele pe care le ridică reglementarea contractelor în planul internațional sunt complexe. Cei doi poli între care se duce lupta sunt siguranța pe care o doresc părțile în momentul în care contractează în ce

privește soarta operației lor, care câteodată, urmează să se desfășoare pe o perioadă mai lungă de timp și, în orice caz, în condiții economice care pot suferi o rapidă schimbare, ceea ce poate deteriora imaginea pe care și-a format-o despre interesul în operație a uneia din părți, câteodată, chiar a ambelor părți. Nu este contractul un program de acțiune pentru viitor? Pentru un viitor foarte apropiat sau mai, îndepărtat. Celălalt pol, care, în prezent, pare a fi mai favorabil privit, este dorința de a avea o soluție, în caz de litigiu, cât mai apropiată de natura problemei conflictuale care se pune. La aceasta ar contribui alegerea dreptului, libertatea de apreciere acordată judecătorului, diferite articole din Convenție nuanțează la infinit soluțiile, cum ar fi în cazul contractelor de consumație și a celor de muncă.

Aici, trebuie să arătăm că această contradicție între cele două mari cerințe care agită domeniul dreptului internațional privat, siguranța operațiilor sau a situațiilor juridice și nevoia de a obține totdeauna cea mai bună soluție în caz de conflict, a existat și mai înainte. Pentru această dilemă, se recurge la o altă cale de ieșire din impas. Ne gândim la modul cum se interpreta autonomia de voință. Se distinge voința expresă, voința tacită și voința prezumată. Voința prezumată însemna, de fapt, o voință care nu existase în momentul încheierii contractului.

Pe de o parte, există texte în Convenție care promovează cea mai largă libertate, atât partenerilor la contract, cât și judecătorului, cu ocazia unui litigiu. principiile puse de Convenție îi dau posibilitatea judecătorului de a pune de acord cu condițiile concrete soluția pe care va fi chemat s-o dea. Pe de altă parte, găsim în convenție dispoziții pe care le-am numi restrictive și care nu sunt toate de același fel. În primul rând, găsim formulată expres excepția de ordine publică în dreptul internațional privat (art. 16). Conform acestui text, instanța poate să nu aplice nici o regulă din Convenție, dacă, prin aplicarea ei, s-ar încălca manifest ordinea publică în dreptul internațional privat al forului. Chiar dacă nu era un text în Convenție, excepția de ordine publică tot s-ar fi putut invoca de judecători, în baza unui principiu general. S-ar fi putut ca acordul comunitar să excludă aplicarea ordinii publice sau să caute să limiteze, printr-o formulă potrivită, invocarea ei. În loc de aceasta, vedem cum excepția se bucură de un loc special în Convenție. Noi știm că teoria dreptului conflictual condamnă energic folosirea ordinii publice și o consideră ca un rău necesar, dar cu recomandarea ca practica să facă foarte puțin sau deloc uz de excepție.

Alături de excepția de ordine publică, un loc separat îl ocupă în Convenție respectul legilor de aplicare necesară (mandatory rules). Regulile de aplicare necesară tot ar fi fost invocate și în lipsă de text.

S-ar fi putut însă ca textul din Convenție să interzică invocarea și utilizarea regulilor necesare, obligatorii (art. 7). Ca toate textele din Convenție, și textul acesta are o formulă care poate indica discuțiile purtate cu ocazia redactării textului, controversale la care a dat naștere. Conform art. 7, punctul 1, „Când se aplică în baza acestei Convenții dreptul unei țări, se va da efect regulilor obligatorii (mandatory rules, reguli de aplicare necesară) ale altor țări cu care situația are o strânsă legătură, dacă și în măsura în care în baza dreptului acelei țări, acele reguli trebuie să fie aplicate oricare ar fi legea ce reglementează contractul. Considerând dacă trebuie să dea efect acelor reguli obligatorii, se va ține seama de natura și de scopul lor și de consecințele aplicării sau neaplicării lor”.

În fine, trebuie să ne referim la rezerve. Ele micșorează efectul unificator al acordului. Sunt convenții în care nu se admite nici o rezervă. Art. 22 din Convenție admite rezerve pentru art. 7, punctul 1 și art. 10, punctul 1, litera e). Textul se referă la nulitatea contractului.

Redactorii legii sunt preocupați de unificare. Ideea apare în mai multe texte: în art. 18 și în Protocoalele care însoțesc Convenția. Toate dispozițiile la care ne-am referit mai sus slăbesc considerabil efortul unificator al Convenției.

Tot împotriva efectului unificator al Convenției acționează și dispoziții, cum ar fi acele din art. 5 și 6. Art. 5 se referă la

contracte încheiate cu consumatorii (consumer contracts). Art. 6 privește contractele individuale de muncă. Conform acestui text, părțile pot alege dreptul competent într-un contract individual de muncă, dar dreptul ales nu-l va lipsi pe muncitor de protecția pe care i-o acordă legile de aplicare necesară (mandatory rules) din țara în care muncitorul își desfășoară în mod obișnuit activitatea în executarea contractului, chiar dacă este temporar folosit în altă țară. În cazul în care muncitorul sau angajatul, își desfășoară activitatea obișnuită în diferite țări, adică nu are un loc anumit în care să-și desfășoare activitatea, atunci se aplică legea țării în care întreprinderea ce l-a angajat își are sediul.

Contractele de muncă sunt obișnuit supuse legii locului unde se prestează munca. [2] Ca și în cazul contractelor cu consumatorii, regulile conflictuale se bazează pe principiul alocării funcționale. Dreptul material îi protejează pe consumatori și persoanele angajate în muncă, deoarece sunt considerate persoanele cele mai slabe în raportul juridic. Regulile conflictuale din Convenție reflectă poziția pe care o au consumatorii și muncitorii în dreptul intern. Rezultatul atins de regulile conflictuale este aplicarea regulilor materiale ale reședinței obișnuite, în cazul contractelor cu consumatorii, a legii unde se prestează munca sau legea unde persoana care angajează are sediul, în cazul contractelor de muncă. De Boer [3] își pune întrebarea dacă dispozițiile din art. 5, punctul 2 înseamnă că legea aleasă va fi înlocuită cu legea care oferă o mai bună protecție sau textul discutat se bazează pe principiul aplicării legii care are cea mai strânsă conexiune cu acordul

părților. De Boer nu vede nici o deosebire metodologică între soluția adoptată de Convenția de la Haga privind obligația de întreținere și textele din art. 5 și 6 ale Convenției comunitare. În Convenția de la Haga privind întreținerea, textele permit părții mai slabe să invoce o lege subsidiară dacă prima lege invocată nu-i permite să primească întreținerea. În Convenția comunitară, recursul la legea subsidiară, depinde de faptul dacă în prima lege (legea aleasă) există sau nu o protecție suficientă pentru partea mai slabă. Noul cod civil olandez, în art. 6, 5, 2a, 13, cuprinde o regulă delimitând singură câmpul ei de acțiune (este o regulă unilaterală). Dacă părțile folosesc un contract-tip sau un ghid pentru întocmirea unor contracte de consumație (consumer contracts), se aplică legea olandeză, dacă clientul este rezident în Olanda.

Din textul Convenției se vede că părțile au ajuns la concluzia că este greu să se găsească reguli care să convină ansamblului dreptului contractelor. Ne gândim la reguli generale care să convină tuturor cazurilor pe care viața economică le ridică. Complexitatea și varietatea situațiilor conflictuale conduce la ideea că este zadarnică căutarea unor criterii stabilite odată și pentru totdeauna. Judecătorul are posibilitatea să determine pentru fiecare caz în parte legea care convine mai mult situației date, ținând seama de toate circumstanțele de fapt. [4]

*Recenzent: Violeta COJOCARU,
doctor în drept, conferențiar universitar, USM*

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE :

1. http://www.just.ro/files/cooperare_judiciara_internationala/ghid_civil/81a.doc
2. De Boer. Choice of Law in Contracts and Torts in the Netherlands. A Methodological perspective, în Rabelsz, 58 (1990), p. 1-39).
3. De Boer, op. cit., p. 37.
4. Bastevant, în Repertoire des decisions de la Cour Permanente de Justice, Geneva 1961, p. 894.

MOTIVE DE CONCEDIERE ȘI EGALITATE ÎN DREPTURI

Evlampie DONOS,

doctor în drept, conferențiar universitar

Principiul egalității prevăzut de Constituția Republicii Moldova este caracteristic și pentru raporturile juridice de muncă. Și în Codul Muncii al Republicii Moldova este invocat acest principiu. La art. 5 lit. c) este prevăzută egalitatea în drepturi și de posibilități a salariaților. Acest principiu trebuie să fie valabil și pentru raporturile ce țin de încetarea contractului individual de muncă.

Însă temeiurile de concediere prevăzute la art. 86 din Cod conțin și excepții care nu sunt caracteristice principiului egalității de drepturi și de posibilități a salariaților.

Spre exemplu potrivit art. 86 alin. 1 lit. z) concedierea salariatului poate avea loc și pentru alte motive prevăzute de

Cod și de alte acte legislative. În acest sens legiuitorul nu a ținut cont că temeiurile de concediere trebuie să aibă un caracter limitativ. Codul Muncii și alte acte legislative nu trebuie să mai conțină și alte motive de concediere decât cele prevăzute la art. 86. În caz contrar este afectat principiul egalității în raporturile de muncă. Motivele de concediere invocate în articolele 273 și 301 din Codul Muncii reprezintă temeiuri suplimentare de